

DNA'DAN KAÇIŞ YOK

Av. Oya GÜNENDİ *

"Adli Tıp'a gideceksin" dediklerinde; ölümler, ceninler, iskeletler, kan vs. ile kasvetli bir deneyim olacak diye düşünmüş, deneyim bakımından sevinmiş, kasvet bakımın-

dan da *"hadi hayırlısı"* demiştim. Hatta bazı arkadaşlarımı, *"hadi siz de gelin, ilginç olacağına benzer bu gezi"* diye kandırmaya çalışsam da, karşılaştığım ekşi ekşi bakan suratlara ek olarak, nazikçe *"ben almayayım, hadi sana iyi eğlenceler(!)"* beyanlarının ardından, iş başa düştü diyerek çıktım yola araştırmacı-gazeteci edalarıyla, elimde kayıt cihazım, yanımda fotoğraflar konusunda yardımını esirgemeyen sevgili arkadaşım Kutman Canay.

Ankara Üniversitesi, Tıp Fa-

kültesi Adli Tıp Anabilim dalı binasına girdiğimizde bizi karşılayan, hani şu bildiğimiz, bağdaş kurmuş, tatlı göbekli ve zihin boşluğunun verdiği huzurun yanı-

sıması, suratında gamsız bir gülümseme ile vücut bulan Buda rahibini (heykel tabii) görünce, bu neyin habercisi olsa gerek diye içimden geçirirken, bize yaptıkları çalışmalarını anlatarak mekanı tanıtımda yardımcı olan Adli Tıp Anabilim dalı Başkanı Prof. Dr. İ. Hamit Hancı ve diğer görevlilerin gülyeryüzlülüklerinin ve istisnasız hepsinin yemeyi sevdiklerinin simgesi olduğunu çok geçmeden farkettim.

Bir toplantı esnasında yakaladık Hamit Bey'i:

* Ankara Barosu Üyesi.
Fotoğraflar: Kutman Canay

"Ankara Üniversitesi Anabilim dalı çalışanlarıyla Adli Tıp Kurumu Ankara Grup Başkanlığı'nda çalışan arkadaşların ortaklığı ile kurulmuş olan bir dernek var. Adı Adli Bilimciler Derneği. Her hafta Yönetim Kurulu'nu, Adli Tıp Anabilim dalı'nda toplanarak gerçekleştiriyoruz. Burada da amacımız, adli bilimler alanlarındaki değişik bölümlerin gelişmesi, bilimsel olarak ilerlemesi, dünyadaki teknolojiye ve gelişmelere bilimsel olarak ayak uydurması." diyerek toplantının içeriğini özetledi bize Hamit Bey.

Yaptıkları çalışmalarını sorduk Hamit Bey'e:

"Anabilim dalımız hekimin yasal sorumlulukları, hasta ve hekim hakları konularında da çalışıyor. Daha geçenlerde 'Sağlık Çalışanlarının Hakları' konulu bir sempozyum düzenlendi. Ankara Tabipler Odası'nın ve Adli Bilimciler Derneği'nin işbirliği ile. Balkan Adli Bilimler Akademisi'nin toplantılarına anabilim dalımız katılıyor. Türkiye'de ilk kez Interpol'ün Felaket Kurbanlarının Kimliklendirilmesi Toplantısı'na anabilim dalımızdan yani üniversiteden bir kişi katıldı. İki yıldır Anadolu Adli Bilimciler Kongresi'ni gerçekleştiriyor bölümümüz. O da ilk oldu. Birincisini Erzincan'da, ikincisini Kayseri'de yaptık. Gelecek yıl da Eskişehir'de gerçekleştireceğiz. Mayıs ayında Van'da, yine Türkiye'de ilk kez gerçekleşecek olan 'Felaket Kurbanlarının Kimliklendirilmesi Kongresi'ni yapacağız, jandarma ve emniyetle işbirliği ile... Prof. Dr. Zeki Alkan'ın Veteriner Hekimlik'ten görevlendiril-

mesiyle, Anabilim dalımızda bir Adli Veterinerlik Bölümü kuruluyor Türkiye'de ilk kez olarak. Çocuk Sağlığı, Halk Sağlığı, Acil Tıp ve Adli Tıp Anabilim Dalları ortaklığı ile Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde çocuk istismarı izleme komisyonu oluşturuldu. Tabii bunlara Jandarma'nın ve Emniyet'in çocuk birimleri ile Ankara Barosu'nun çocukla ilgili komisyonları da katkı koyuyorlar. Yine Sosyal Hizmetler Sağlık Müdürlüğü ile de irtibat halindeyiz, sivil toplum örgütleriyle.

Türkiye'deki ilk 'Adli Bilimler Dergisi' de bölümümüz tarafından çıkartılmış durumda. Aslında bölümümüz ilklerin bölümü. Bir çok şeyi ilk kez gerçekleştirdi. Türkiye'de ilk 'Toksikoloji Dergisi', ilk 'Adli Psikiyatri Dergisi', hep bölümümüz tarafından çıkarıldı. Anadolu Adli Bilimler Kongreleri ilk kez bölümümüz tarafından gerçekleştirildi. Ankara'daki ilk sivil DNA laboratuvarı yine bölümümüz tarafından oluşturuldu. Türkiye'deki ilk Adli Entomoloji kitabı da bölümümüz tarafından yazıldı. İzmir, Manisa, Antalya ve Ankara Baroları'na da eğitim hizmeti veriliyor bölümümüz tarafından. Bölümümüzün şu ana kadar yönettiği 10'a yakın haberleşme grubu var. Bunlardan biri Adli Bilimler, diğeri Trafik Haberleşme Grubu. Üniversite içi haberleşme grupları da bölümümüz tarafından yönetiliyor. Mardin Kasımiye Medresesi'nde yapılan incelemelerde de Sultan Kasım'ın kanının olduğu iddia edilen lekelerin, kök boyası ve kına olduğu, yine bölümümüz tarafından yapılan araştırmalar sonucu tespit edildi. Adli

otomotiv konusunda çalışmalarımız var. Özellikle emniyet kemeri ve hava yastıkları ile ilgili çalışmalarımız. Endonezya Bali'de, oraya giden arkadaşımız tarafından, deprem sırasında yapılan çalışmalar anlatıldı. Çocuk suçluluğu konusunda da birimiz ayrıntılı çalışmalar yapıyor."

Prof. Dr Hamit Hancı'dan bu ilkleri ve çalışmalarını öğrendikten sonra Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim dalı'nı sizler için gezdik...

İlk Adli Diş Hekimliği Laboratuvarı...

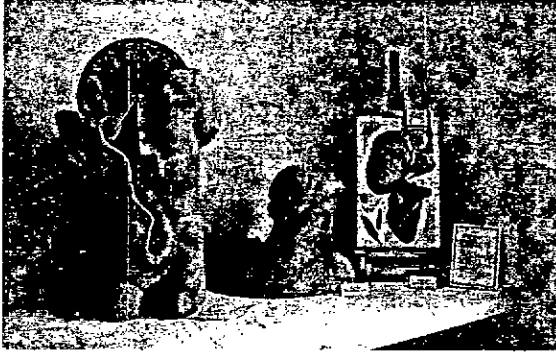
Prof. Dr . Hamit Hancı'nın eşliğindeki Adli Tıp Anabilim dalı turumuzdaki ilk durağımız, kimlik tespit laboratuvarı oldu. İlk adım diş... Türkiye'de ilk kurulan adli diş hekimliği laboratuvarı olduğunu öğreniyoruz Hamit Bey'den.. Ankara Üniversitesi bünyesindeki bu laboratuvarında, ek görevle, Diş

Hekimliği Fakültesi'nden Prof. Dr. Sema Kedici ve Diş Hekimi Füsün Yaşar çalışıyor. Gözüme ilişen sanat yapıtlarını sormadan edemiyorum. Prof. Dr. Sema Kedici'ye ait çalışmalarını. "Yaratılış, Varoluş ve Tükeniş" anlatılıyor eserlerinde. İşi insan ile doğrudan ilgili olan bir

bilim adamının bu şekilde esinlenmesine çok şaşırılmamak gerek...

Adli diş hekimliği laboratuvarında hem adli tıp uzmanlarına hem de diş hekimlerine, adli diş hekimliği konusunda eğitim veriliyor olmasının yanı sıra; buradan, Jandarma ve Emniyet görevlileri gibi, olayları inceleme ekiplerinin de yararlanabildiğini öğreniyoruz. Bir sonraki adım, Adli Tıp Kurumu'nda olduğu gibi kafatasından kişinin kimliğinin tespiti diyor Hamit Bey ve bulunan kafataslarından facial reconstruction yani yeniden yüzlendirmenin burada gerçekleştirildiğini öğreniyoruz.

Görülmesi imkansız bir şey kalmamış...

Türkiye'deki ilk adli entomoloji laboratuvarı yine burada kurulmuş. Adli entomoloji laboratuvarında, cesedin üzerindeki

böceklerden ölüm yerinin ve ölüm zamanının tespiti sağlanıyor. Çok gelişmiş mikroskoplar görüyoruz burada. Biyolog Dr. Sabri Candan "her türlü ayrıntıyı görmeniz mümkün bu mikroskoplarda" diyor. Ve anlıyoruz ki teknoloji görülmesi imkansız diye bir şey bırakmamış.

İnsanları mağdur etmeyelim...

Prof. Dr. Hamit Hancı ile birlikte diğer bir binaya geçiyoruz. Psikiyatri hastaları gözlem daireesine doğru giderken Hamit Bey; "Gözlem altına alınan adli psikiyatri hastaları, müşahade için hep İstanbul'a gönderilmekte, bu da insanların mağdur olmasına sebep olmaktadır" diyor ve ekliyor; "Anabilim dalımız, Tıp Fakültesi'nin katkısıyla, böyle bir gözlem dairesi oluşturdu adli psikiyatri ile ilgili. Adalet Bakanlığı ile bir anlaşma sağlanacak olursa, onlarla bir protokol yapılarak, artık Ankara'daki, hatta Ankara'nın çevresindeki illerdeki, gözlem altına alınacak adli psikiyatrik vakaların burada muayene ve kontrolleri sağlanacak." Gördüğümüz kadınla da, adli psikiyatri hastaları için gerekli ayrıntıların düşünüldüğü,

Ankara ve çevresi psikiyatri hastaları için yeterli bir gözlem dairesi.

Otopsi...

Ve adli tıp denince ilk aklı gelen otopsi salonundayız. Henüz tamamlanmadığı için ayrıntılı bir açıklama yapma imkanımız da olmuyor. İki salon düşünülmüş. "Adalet Bakanlığı ile anlaşmaya vardığımız takdirde, otopsilerin burada yapılmasını ümit ediyoruz" diyor Hamit Bey.

Gelişen DNA Teknolojisi

En ilgi çekici bölüm olduğunu düşündüğümüz DNA laboratuvarında bizi Dr. Ayşim Tuğ karşıladı. Ayşim Hanım'dan buranın en son kurulan adli DNA laboratuvarı

olduğunu öğrendik. “O yüzden son teknolojiyi hem getirme fırsatımız oldu hem de diğer laboratuvarlarda olması gereken, olamayan, aksaklığa yol açan neler var onları görerek, o doğrultuda fiziki yapıyı oluşturabildik.” diyor Aysım Hanım.

İşlemlerin her basamağı ayrı bir odada yapılacak şekilde fiziki yapı oluşturulmuş. Bunun nedeninin de, DNA’lar üzerindeki en büyük sorunun başka maddelerden bulaşma olduğunu söyleyerek açıklıyor Aysım Hanım bize.

İlk aşama, delil geldiği zaman delilin biyolojik türünün belirlenmesi. Bu işlemin yapıldığı bölüme gidiyoruz. Önce delilin yeri belirleniyor. Diyelim ki delil bir kumaşın üzerinde ve yer yer görünüp yer yer görünmüyor, bu belirleniyor. Kana benzeyen bir görüntüsü varsa, kan mıdır değil midir belirleniyor. Ve böylece biyolojik bir örnek olduğu görüldükten sonra diğer aşamalara geçiliyor.

İkinci aşama, o lekedeki DNA’nın izole edilip çoğaltılması. Yani kalitesine bakılıyormuş burada. İncelenebilir bir örnek mi, DNA’sı izole edilebilir mi...

Tam aklımıza bu DNA’yı ne zaman göreceğiz sorusu gelmişken bir başka odaya geçiyoruz. Yani üçüncü aşama. Buzdolabına benzer büyük bir cihaz ilk dikkati çeken. Dikkatimizi çekmekle kalmayıp sorumuzun cevabını da bu cihazdan alıyoruz. DNA izole edilip çoğaltıldıktan sonra, burada bu

cihaz, çeşitli teknik bir takım işlemlerden sonra DNA’yı görüntülenir hale getiriyor ve tiplendirme de bu görüntülere göre yapıyormuş.

“Örneğin olay yerinde, diyelim ki bir kan örneği bulundu, görüntülene-meyecek kadar küçük. Biz orada (diğer odada) çoğalttık, buraya geldik görüntüledik. Bir de şüpheliler geldi, 10 kişi şüpheli. 10’unun da kanını aldık. 10 kişinin kanıyla, o olay yerinde bulunan kanın görüntülerini kıyasladığımızda kime uyuyorsa, o kişinin kesinlikle o olayla bağlantısı var demektir. %100 doğrudur. Çünkü dünya üzerinde, tek yumurta ikizleri hariç, DNA’sı aynı olan iki kişi yok. O yüzden kaçış yok DNA’dan!” diyor Aysım Hanım.

Masumiyet Projesi...

Bir olayın çözümlenmesinde ilk kez DNA analizlerinin kullanıldığı tarih 1985. İngiltere’de iki genç kızın tecavüz edildikten sonra öldürüldüğü olayın çözümlenmesinde kullanılmış. Aradan 17-18 yıllık bir süre geçmiş, bu süre içinde DNA teknolojisi gerçekten çok yol almış. Hem teknoloji olarak hem bakış açısı olarak çok geç kabul gördüğünden, insanlar, yıllarca işlemediği bir suçtan dolayı hapis yatmışlar. Çünkü o zaman DNA teknolojisi yokmuş. “O zaman çok büyük miktarlarda örneğe gerek varken, o kadar büyük miktarda örnek bulunamadığı için DNA analizleri yapılamamış. Ve 18-20 yıl hapis yatanlar, hatta hapisteyken ölenler de var suçsuzluğu sonradan ortaya çıkan.” diyor Aysım

Hanım. Bu konuda bir makale çalışması olduğundan bahsediyor bize, "Acaba Türkiye'de de bunu yapabilir miyiz diye, şimdi böyle makaleyle biz topluma sokmaya çalışacağız Masumiyet Projesi diye..."

Biliyoruz ki Interpol artık DNA analizlerini standart bir yöntem olarak kabul ediyor. Yani mutlaka yapılması gereken bir işlem türü olarak kabul ediyor. Öyleyse Aysim Hanım'ın söylediği gibi DNA'dan kaçış yok...

"Kan çıksa iyi olur yoksa kan çıkar!..."

Dr Aysim Tuğ, geçen yıl gazetelerde de okuduğumuz, Mardin'deki Kasımiye Medresesi'nin duvarlarındaki izlerin kan lekesi olup olmadığını tespiti için yaptıkları inceleme gezisinden de bahsetti bize.

600 yıllık efsaneye göre Kasım Sultan, bu medresede Timur tarafından başı kesilerek öldürülmüş. Kasım'ın kızkardeşi, ağabeyinin kanunun yerde kalması için yer-

Mardin'deki Kasımiye Medresesi'nin 600 yıllık efs

Kan değil kökboyası

Kültür mirası olmaya aday

Kanlı izlerin UNESCO'ya adaylığı konusunda "Kan değil kökboyası" başlıklı makalede, Mardin'deki Kasımiye Medresesi'nin duvarlarındaki kan lekeleriyle ilgili olarak, 600 yıllık efsaneye göre, Kasım Sultan'ın kızkardeşi, ağabeyinin kanunun yerde kalması için yer-

değiştirildi. Bu makale, Mardin'deki Kasımiye Medresesi'nin duvarlarındaki kan lekeleriyle ilgili olarak, 600 yıllık efsaneye göre, Kasım Sultan'ın kızkardeşi, ağabeyinin kanunun yerde kalması için yer-

deki kanlı başörtüyü savurmuş, kanlar medresenin eyvan duvarlarına sıçramış.

Halk efsanesi o kadar çok sahiplenmiş ki, "Sonucun mutlaka kan çıkması- nı bekleyenler

vardı" diyor Aysim Hanım. Hatta ziyaretlerine gelip "Kan çıksa iyi olur yoksa kan çıkar!" gibi diyaloglara (monolog daha doğru olur sanırım) maruz kaldıklarını anlatıyor bize, şimdi gülerken tabii. İncelemelerin sonunda, izlerin bitkisel kökboyası lekeleri olduğu tespit edilmiş. Ancak Aysim Hanım "Bilimsel gerçeği kabul etmek gerekiyor" dese de, ardından tarihsel bir varsayımda bulunmadan da edemiyor. Ulaşılan bilimsel sonuç efsanenin olmadığına kanıtı değildi ki... Kan zamanla yok olmuş olabilir ve insanlar da manevi duyguların ağırlığı ile efsaneyi yaşatmak için, kaybolan kan lekelerine benzer izleri yaratacak kök boyalarını duvarlara serpiştirmiş olabilirlerdi zamanında. Anlıyoruz ki bu varsayım bilime de Mardinlilere de tatmin edici bir sonuç sağlamış oluyor.